

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

ЗЕМЈОДЕЛСКА ТЕХНИКА

III ГОДИНА

ЗЕМЈОДЕЛСКО-ВЕТЕРИНАРНА СТРУКА

Техничар за фармерско производство

Скопје, 2007 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ЗЕМЈОДЕЛСКА ТЕХНИКА

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: техничар за фармерско производство

1.2.2. Струка: земјоделско - ветеринарна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Трета

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Задолжителен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по предметот *земјоделска техника* ученикот стекнува знаења и вештини и се оспособува:

- да ги набројува земјоделските машини за обработка на почвата;
- да ја објаснува конструкцијата и функцијата на одделните делови на земјоделските машини за обработка на почвата;
- да ги познава машините за ѓубрење, сеидба, садење и расадување;
- да ги разликува машините за заштита на растенијата;
- да ги опишува машините и уредите за наводнување;
- да ги познава машините, уредите и опремата за подготовка на сено, зелена сточна храна и силажа;
- да ги познава комбајните за прибирање на житни култури и пченка;
- да ги познава машините за вадење на шеќерна репа, компир и за бербa на памук;
- да ги познава машините за бербa и класирање на плодовите во овоштарството и лозарството;
- да ја објаснува функцијата на машините во сточарството;
- да ја сфаќа важноста на правилната експлоатација на земјоделската техника;
- да ги објаснува постапките за регулација на земјоделската техника;
- да ја истакнува важноста за одржување и чување на земјоделската техника;
- да ги наведува мерките за заштита при работа со земјоделската техника.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на наставните содржини односно за постигнување на поставените цели по предметот *земјоделска техника* потребно е ученикот да поседува претходни знаења од наставните предмети: физика, хемија, математика и земјоделска техника од втора година, како и од предметите основи на земјоделство со ветеринарство од прва година.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Бр. на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. МАШИНИ И ОРУДИЈА ЗА ОБРАБОТКА НА ПОЧВАТА	12	<p><i>Ученикој:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги класифицира машините за основна, дополнителна и површинска обработка на почвата; - да го сфаќа начинот на работа на машините за основна, дополнителна и површинска обработка на почвата; - да го одредува времето и начинот на примена на машините за обработка на почвата; - да го објаснува функционирањето на работа на работните делови на машините за основна, дополнителна и површинска обработка на почвата; - да ги познава машините за меѓуредова обработка на почвата; - да го објаснува начинот на подесување (регулирање) на машините за обработка на почвата според длабочината и широчината. 	<ul style="list-style-type: none"> - Воведување во основите за примената на машините за обработка на почвата и нивното значење за унапредување на земјоделското производство; - демонстрирање на слики, цртежи, Интернет материјали и макети (модел), дијафилмови и филмови за видовите и конструкцијата на машините за обработка на почвата; - запознавање со конструкцијата и регулацијата на машините за обработка на почвата. 	<ul style="list-style-type: none"> - Поледелско производство - Практична настава

<p>2. МАШИНИ ЗА ЃУБРЕЊЕ, СЕИДБА, САДЕЊЕ И РАСАДУВАЊЕ</p>	<p>10</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги набројува видовите машини за товарање и растурање на арско и вештачко ѓубре; - да ја објаснува конструкцијата и начинот на работа на машините за товарање и растурање на арско и вештачко ѓубре; - да ги опишува карактеристиките на одделните машини за ѓубрење; - да ја познава класификацијата, функцијата и конструкцијата на сеалките, садачките и расадосадачките; - да ги опишува работните делови на ѓубрерастурачките, сеалките, садачките и расадосадачките; - да ја објаснува функцијата на работните делови на ѓубрерастурачките, сеалките, садачките и расадосадачките; - да го објаснува начинот на регулирање (подесување) на работните делови на ѓубрерастурачките, сеалките, садачките и расадосеачките; - да ја сфаќа важноста за правилно чување и одржување на машините за ѓубрење, сеене, садење и расадување. 	<ul style="list-style-type: none"> - Информирање за потребите и начинот на примената на машините за ѓубрење, сеидба, садење и расадување; - користење на слики, цртежи, дијафилмови, филмови, Интернет материјали и презентации, модели за демонстрирање на видови и составки, делови на ѓубрерастурачките, сеалките, садачките и расадосадачките; - запознавање со конструкцијата и функцијата на машините за ѓубрење, сеене, садење и расадување и оспособување за регулација на овие машини. 	<ul style="list-style-type: none"> - Поледелско производство - Практична настава
---	------------------	--	--	--

3. МАШИНИ ЗА ЗАШТИТА НА РАСТЕНИЈАТА	4	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја познава класификацијата, функцијата и конструкцијата на прскалките, оросувачите, замаглувачите и запрашувачите; - да го објаснува начинот на работа на машините за заштита на растенијата; - да ја објаснува регулацијата на притисокот, за количеството на растворот и големината на капките при прскањето; - да ја сфаќа потребата од примена на заштитни мерки при работа со машините за заштита на растенијата; - да ја сфаќа важноста за правилно чување и одржување на машините за заштита на растенијата; - да ги објаснува постапките за ракување со машините за заштита на растенијата. 	<ul style="list-style-type: none"> - Запознавање со потребите за примена на машините за заштита на растенијата, поважните видови машини и начинот на работа на машините за заштита на растенијата; - запознавање со конструкцијата на разните машини за заштита на растенијата преку демонстрирање на слики, цртежи, слајдови, филмови, Интернет материјали и презентации; - организирање вежби за запознавање со функцијата на работните делови на машините за заштита на растенијата. 	<ul style="list-style-type: none"> - Поледелско производство - Практична настава
4. МАШИНИ И УРЕДИ ЗА НАВОДНУВАЊЕ	4	<ul style="list-style-type: none"> - Да го сфаќа значењето на наводнувањето во современото земјоделско производство; - да ги познава начините за наводнување на земјоделските површини; 	<ul style="list-style-type: none"> - Запознавање со значењето на наводнувањето во современото земјоделско производство; 	<ul style="list-style-type: none"> - Поледелско производство - Градинарско производство - Практична настава

		<ul style="list-style-type: none"> - да ги објаснува различните уреди за вештачки дожд; - да го објаснува принципот на наводнување „капка по капка“; - да ги објаснува постапките за практична изведба на наводнувањето на земјоделските површини. 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрирање на слики, цртежи, слајдови, филмови, Интернет материјали, презентации и уреди за наводнување; - запознавање со функцијата на работните делови на уредите за наводнување. 	
5. МАШИНИ, УРЕДИ И ОПРЕМА ЗА ПОДГОТОВКА НА СЕНО, ЗЕЛЕНА СТОЧНА ХРАНА И СИЛАЖА	8	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја познава класификацијата и конструкцијата на косачките, машините за сушење на сеното, сенотоварните приколки и преси за сено и слама; - да ја објаснува функцијата на работните делови на косачките, машините за сушење на сеното, сенотоварните приколки и пресите; - да разликува различни видови преси; - да ја објаснува функцијата на фуражните комбајни (силокомбајни); - да ја сфаќа важноста за правилно чување и одржување на машините за прибирање на фуражни култури; - да ги познава мерките за заштита при работа со машините за фуражни култури. 	<ul style="list-style-type: none"> - Информирање за конструкцијата и функцијата на машините и уредите за подготовка на сено, зелена сточна храна и силажа; - користење на слики, цртежи, филмови и Интернет материјали за функцијата на работните делови кај косачките, машините за сушење на сеното, сенотоварните приколки, преси за сено, слама и силокомбајните; - запознавање со работата на машините за прибирање на фуражните култури. 	<ul style="list-style-type: none"> - Поледелско производство - Сточарско производство - Практична настава

<p>6. МАШИНИ ЗА ЖЕТВА И ВРШИДБА - ЖИТНИ КОМБАЈНИ И КОМБАЈНИ ЗА БЕРБА НА ПЧЕНКА</p>	<p>12</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги класификаира комбајните: влечени, носени, самоодни, мали, големи, специјални и универзални; - да ја објаснува функцијата на работните делови на комбајните (жетварка и вршачка); - да ги набројува житните комбајни и комбајните за берба на пченка; - да ја опишува конструкцијата на житниот комбајн и комбајнот за берба на пченка; - да ја објаснува улогата на преносните механизми на комбајните за берба на пченица и пченка; - да ги познава комбајните за берба на пченка - лупачи и роначи; - да ги класификаира машините за чистење, сортирање и сушење на зрното; - да го објаснува принципот на работа на машините за чистење, сортирање и сушење на зрното. 	<ul style="list-style-type: none"> - Запознавање со видовите житни комбајни и комбајни за берба на пченка; - демонстрирање на конструкцијата и работата на комбајните и функцијата на работните и преносните делови; - демонстрирање на видовите и функцијата на машините за чистење, сортирање и сушење на зрното преку слики, цртежи, Интернет материјали, филмови и макети. 	<ul style="list-style-type: none"> - Поледелско производство - Практична настава
---	------------------	--	---	--

7. МАШИНИ ЗА: ВАДЕЊЕ НА ШЕЌЕРНА РЕПА И КОПИРИ; БЕРБА НА ПАМУК; БЕРБА И НИЖЕЊЕ НА ТУТУН	6	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги набројува машините за шеќерна репа; - да ја објаснува конструкцијата и функционирањето на машините за вадење на шеќерна репа; - да ги набројува машините за вадење на компири; - да го објаснува начинот на работа на машините за вадење на компири; - да ги разликува машини за берба на памук; - да ја објаснува конструкцијата и начинот на работа на машините за берба на памук; - да ги набројува машините за берба и нижење на тутун; - да го објаснува начинот за одржување на машините за берба на тутун. 	<ul style="list-style-type: none"> - Запознавање со видовите, конструкцијата, функцијата и принципот на работа на машините за вадење на шеќерна репа, компир и со машините за берба на памук; - запознавање со работните делови на машините за берба на памук и нивната функција; - запознавање со машините за берба и нижење на тутун. 	<ul style="list-style-type: none"> - Поледелско производство - Практична настава
8. МАШИНИ ЗА БЕРБА И КЛАСИРАЊЕ НА ПЛОДОВИТЕ ВО ОВОШТАРСТВО- ТО И ЛОЗАРСТВОТО	6	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува машините за берба на овошни плодови и грозје; - да ја објаснува конструкцијата и функцијата на машините за берба на овошни плодови и грозје; - да ја објаснува функцијата на машините и уредите за калибрирање на плодовите; - да ги познава машините и опремата за прибирање на грозјето; 	<ul style="list-style-type: none"> - Организирање посета на винарски визби; - запознавање со видовите, конструкцијата и принципот на работа на машините за берба, класирање и преработка на овошни плодови и грозје. 	<ul style="list-style-type: none"> - Лозаро-овоштарско производство - Практична настава

		<ul style="list-style-type: none"> - да ги опишува машините за преработка на грозје; - да ја објаснува функцијата на пумпите и филтрите за вино. 		
9. МАШИНИ ВО СТОЧАРСТВОТО	10	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава современите технолошки решенија на сточарските објекти; - да ја познава механизацијата за исхрана на говедата; - да ги објаснува видовите и начинот на работа на: машините за молзење, машините за преработка на млеко-пастеризатори, уредите за ладење, сепараторите и др.; - да го објаснува принципот на работа на машините за молзење; - да го објаснува принципот на работа на уредите за изгубрување; - да ја сфаќа потребата за одржување на чисти простории за чување на добитокот; - да ја познава комплексната механизација која се користи во свињарски, живинарски и овчарски фарми; - да ја сфаќа важноста за правилно одржување на машините за добивање на производи од добиток. 	<ul style="list-style-type: none"> - Воведување за примената на машините во сточарството; - демонстрирање со слики, цртежи, Интернет материјали, дијафилмови и филмови за исхраната на говедата, машините, уредите и опремата за молзење, машините за добивање на сточни производи, уредите за напојување; - запознавање со машините кои се применуваат во сточарското производство: говедарство, свињарство, живинарство, овчарство; - организирање посета на современите сточарски фарми. 	<ul style="list-style-type: none"> - Сточарско производство - Практична настава

4.2. Наставни методи и активности на учење

Програмските содржини по предметот *земјоделска техника* имаат теоретско-стручен карактер, односно и стручно практично значење заради што содржините треба да се реализираат преку предавања, демонстрации и практични вежби. Во наставниот процес е потребна примена на разновидни наставни форми и методи. Покрај фронталните предавања, потребна е многу почеста работа со учениците во групи, парови и индивидуално. Постојат можности од примена на разновидни наставни методи, односно постапки: покажување, објаснување, опишување, предавање, дискусија, работа со текст, практична работа на учениците и слично.

Со успешната примена на наставните форми и методи треба да се обезбеди оптимално активно учество на учениците, поточно тие да слушаат, дискутираат, прибележуваат, да го повторуваат градивото, да вежбаат, да вршат непосредни практични операции и работни задачи, односно да ги применуваат стекнатите знаења во практиката, да ги откриваат законитостите, да изработуваат домашни задачи и самостојно да се образуваат.

Во наставниот процес наставникот ја планира, организира и реализира својата воспитно-образовна работа, притоа преку усни излагања, објаснувања, демонстрации, проверувања и оценувања на постигањата на учениците, ги остварува целите на овој предмет. Со тоа учениците ги поттикнува на когнитивно, психомоторно и афективно однесување.

4.3. Организација и реализација на наставата

Наставата по предметот *земјоделска техника* се остварува преку предавања кои ќе се реализираат во училници, кабинети и работилници. Покрај предавањата треба да се изведуваат вежби на практични операции и работни задачи во училишната економија. Притоа, потребно е реализирањето на наставата да се остварува преку блок часови за вежби со учениците во групи, парови и индивидуално.

4.4. Наставни средства и помагала

Во наставниот процес треба да се користат разновидни наставни средства и помагала: слики, цртежи, филмови и дијафилмови, телевизиски снимки, графоскоп, текст, Интернет материјали и презентации, земјоделска механизација, макети, алат, земјоделски производи и др.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Следењето и оценувањето на постигањата на учениците треба да се врши плански, систематски и континуирано во текот на учебната година. Тоа се остварува во соработка со сите ученици преку разновидни форми и постапки: усни проверки, писмени задачи, тестови, проверки на домашни задачи, оценување на практичните способности на учениците при вршење на вежбите, практичните операции и работните задачи, преку изготвување на реферати и други писмени извештаи, концепти и сл.

Во текот на учебната година знаењата на учениците се оценуваат најмалку со две оценки во текот на полугодieto, а се утврдуваат и полугодишни и годишни оценки.

Доколку ученикот не постигне резултати во реализирањето на конкретните цели на програмата, се постапува согласно законската регулатива за средно образование.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по овој наставен предмет, треба да поседува лични, професионални и педагошки карактеристики, да е психофизички здрав, да е комуникативен и отворен за соработка, да поседува високи етички вредности, да ги применува литературниот јазик и писмото на кои се изведува наставата, да стекнал соодветно стручно образование, со и без работно искуство, да ја сака наставничката професија, да е добар организатор, креативен и способен за иновации во наставната технологија и постојано да се самообразува во струката и во педагошката област.

6.2. Стандард за наставен кадар

Наставната програма *земјоделска техника* ја реализираат наставници со завршени студии по:

- *земјоделство* (земјоделска техника, општа насока, сточарска, поледелска, лозаро-овоштарска и градинарско - цвеќарска насока).

Наставниците треба да имаат педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит, согласно со Законот за средно образование.

6.3. Стандард за простор

Соодветно на карактерот на програмските содржини и целите што треба да се постигнат со наставата по предметот *земјоделска техника* тој треба да се реализира во училница, кабинет и работилница, во училишната економија и во нејзините придружни објекти, како и во соодветни простории во земјоделските стопанства. Потребниот простор и опремата за овој наставен предмет се предвидени во нормативот за наставен простор и опрема за земјоделско-ветеринарната струка.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај 2007 година

7.2. Состав на работната група

1. Бранко Алексовски, раководител, Центар за стручно образование и обука - Скопје
2. д-р Драги Таневски, професор, Факултет за земјоделски науки и храна - Скопје
3. Сашо Стефановски, наставник во ССОУ „Киро Бурназ“ - Куманово
4. Драган Петрушевиќ „Оранжерии“ - Куманово

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2007 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по *земјоделска техника* ја одобри министерот за образование и наука со решение број **11-4631/24** од **21.06. 2007** година.